

Biblioteka
BESKRAJNI SVET FANTASTIKE

Urednik
Borislav Pantić

Naslov originala
J. R. R. Tolkien
“The Hobbit or There and Back Again”

Copyright © The J.R.R. Tolkien Copyright Trust
1937, 1951, 1966, 1978, 1995
Illustrations © Alan Lee 1997
Copyright © 2012 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

ISBN 978-86-7702-263-1

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, prešampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2012.

Dž. R. R. Tolkin

H O B I T

ILI
TAMO I NATRAG

S engleskog preveo
Danko Ješić

**Čarobna
knjiga**

SADRŽAJ

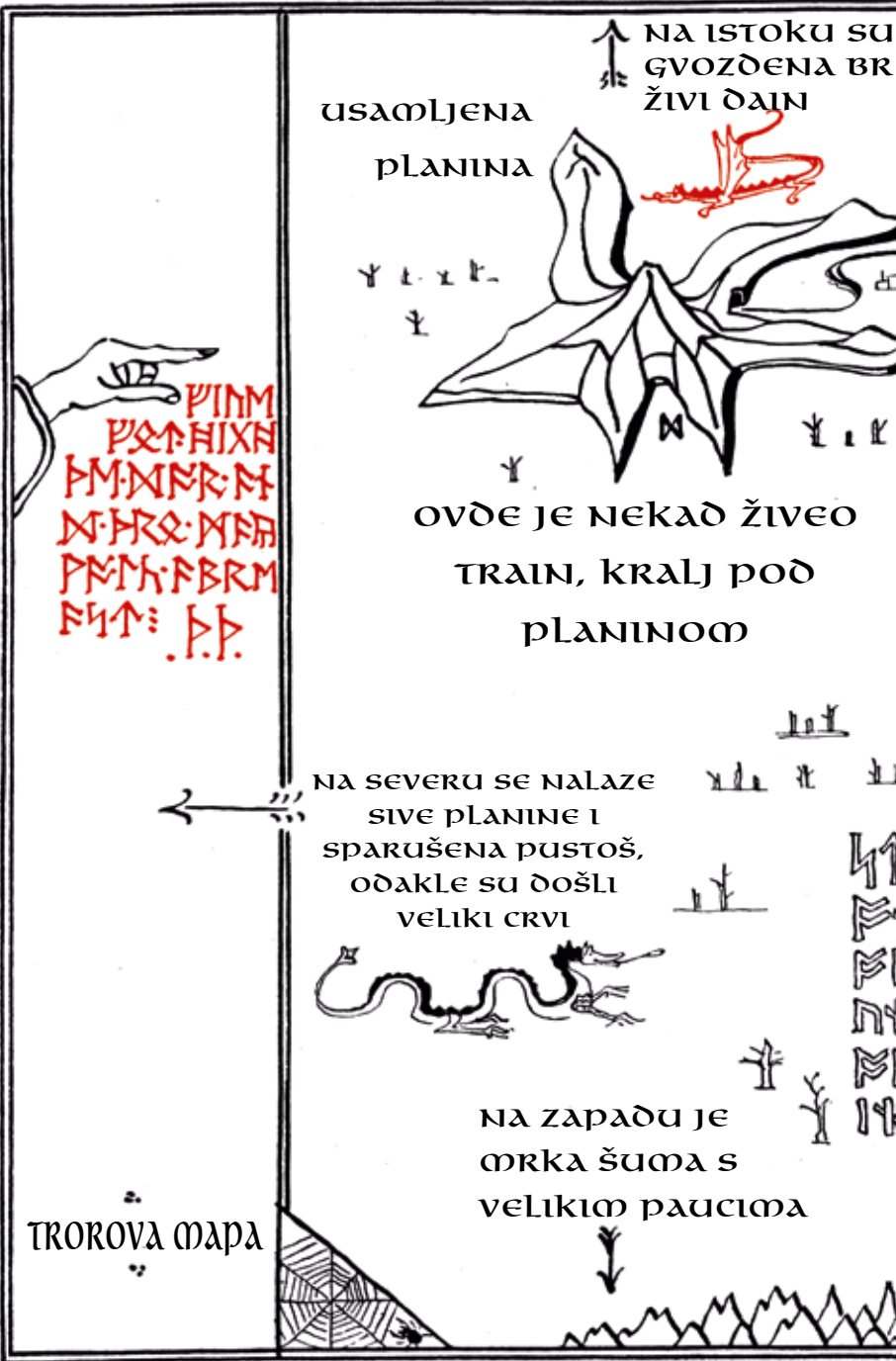
I	Neočekivani posetioci	13
II	Ovčije pečenje	49
III	Kratak odmor	73
IV	Preko brda i ispod brda	85
V	Zagonetke u tami	103
VI	Iz tiganja u vatru	133
VII	Neobično konačište	161
VIII	Muve i pauci	197
IX	Beg u buretu	241
X	Srdačan doček	263
XI	Na pragu	281
XII	Tajne informacije	293
XIII	Nikog kod kuće	323
XIV	Vatra i voda	341
XV	Dolazak oluje	355
XVI	Lopov u noći	369
XVII	Provala oblaka	379
XVIII	Povratak kući	395
XIX	Poslednja deonica	409

ILUSTRACIJE

Trorova mapa *	8
Bilbo u Ulici rupa	prednja unutrašnja korica
Neočekivani posetioci	33
Trorova mapa	34
U Usamljenoj Zemlji	67
Trolovi čekaju zoru	68
Most do Rivendela	101
Veliki Goblin	102
Zagonetke u tami	135
Bilbo se suočava sa stražarima	136
Varge	169
Karstena	170
Gandalfov oproštaj	203
Leptiri u krošnjama	204
Zarobljenici paukova	237
Kapija kralja vilovnjaka	238
Beg u buretu	271
Jezergrad	272
Približavanje tajnom ulazu	305
Smaug Veličanstveni	306
Smaugov bes	339
Glavni ulaz	340

Smaugova smrt	373
Dolazak oluje	374
Bitka pet armija	407
Kralj pod Planinom	408
Gandalfov oproštaj	zadnja unutrašnja korica
Mapa Divljozemlja*	420

* Mape napravio Dž. R. R. Tolkin

USAMLJENA
PLANINA

NA ISTOKU SU
GVOZDENA BR
ŽIVI ĐAIN

OVDE JE NEKAD ŽIVEO
TRAIN, KRALJ POD
PLANINOM

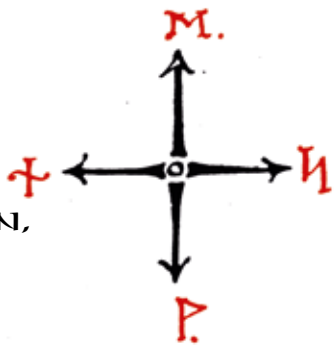
NA SEVERU SE NALAZE
SIVE PLANINE I
SPARUŠENA PUSTOŠ,
ODAKLE SU DOŠLI
VELIKI CRVI

NA ZAPADU JE
MRKA ŠUMA S
VELIKIM PAUCIMA

𐌱𐌴𐌹𐌺𐌰
𐌱𐌴𐌹𐌺𐌰
𐌱𐌴𐌹𐌺𐌰
𐌱𐌴𐌹𐌺𐌰
𐌱𐌴𐌹𐌺𐌰
𐌱𐌴𐌹𐌺𐌰

TROROVA MAPA

da, gde

OVDE JE BIO GIRION,
GOSPODAR DOŁA

OVO JE PUT KA
DUGAČKOM
JEZERU

Reka TOK

SMAGOVO
PUSTOŠENJE

U EZGAROTU,
KRAJ DUGAČKOG
JEZERA, ŽIVE
LJUDI

TTX·BA·TM·XRMA·YT
TM·HPMT·TM·TRNHH·HT
LHY·FTX·TM·YM↑↑IX·Y
T·PIT·TM·TFHT·TIXHT·
P·MNRITH·MFA·PIPT·YH
M·NHPY·TM·HMANNFM·

OVUDA
TEČE
ŠUMSKA
REKA

VILINKRALJ

ᚢᚓ·ᚱᚱᚱᚱᚱᚱ
ᚱᚱ
ᚢᚓᚱᚓ·ᚱᚱᚱ·ᚱᚱᚱᚱ·ᚱᚱᚱᚱ

Ova priča je veoma stara. U to davno doba, jezici i pismo bili su potpuno drugačiji od današnjih. Koristio sam engleski da predstavim sve te jezike. Ali treba napomenuti dve stvari. Prvo, u engleskom je jedina ispravna množina reči *dwarf* (patuljak) – *dwarfs*, a pridev je – *dwarfish*. U ovoj priči pominju se *dwarves* i *dwarvish*, ali samo kad se govori o drevnom narodu kom pripadaju Torin Hrastoštit i njegova družina. Drugo, *orc* (ork) nije engleska reč. Pojavljuje se na nekoliko mesta, ali se obično prevodi kao *goblin* (ili *hobgoblin*, ako je posredi krupnija vrsta). *Orc* je ime koje su hobiti u to vreme nadenuli tim stvorenjima i nema nikakve veze s *orc* ili *ork*, kako nazivamo jednu vrstu delfina.

Rune su znakovi starog pisma koje su nekad klesane ili urezivane u drvo, kamen ili metal, i zbog toga su tanke i uglaste. U vreme kad se odvija ova priča, samo su se još patuljci redovno služili tim pismom, posebno u svojim privatnim ili tajnim beleškama. Njihove rune su u ovoj

knjizi predstavljene engleskim runama, koje poznaje malo ljudi. Ako bi se rune na Trorovoj mapi uporedile sa savremenim slovima, abecedom prilagođenom savremenom engleskom, videlo bi se da ih je moguće pročitati. Na mapi postoje sve uobičajene rune, osim Ψ za slovo X. Slova I i U su upotrebljena umesto J i V. Nema rune za Q, niti za Z (patuljačka runa $\blacktriangle$ može da se iskoristi ako je potrebno). Uvidećete da neke rune zamenjuju dva savremena slova: *th*, *ng*, *ee*; druge istovrsne rune (Ψ *ea* i $\blacktriangleright$ *st*) se takođe povremeno koriste. Skrivena vrata bila su obeležena znakom $\blacktriangleright$. Jedna ruka sa strane pokazuje prema njima, a niže je napisano:

Ψ I N M Ψ R $\uparrow$ H I X H $\cdot$ P M $\blacktriangleright$ M R $\cdot$ F + M $\cdot$ P R R $\blacktriangleright$ M F M $\cdot$ P F $\uparrow$ K $\cdot$ F B R M F Ψ $\uparrow$: P . P .

Poslednje dve rune predstavljaju Trorove i Trainove inicijale. Ovo su mesečeve rune koje je rastumačio Elrond:

Ψ $\uparrow$ F + $\blacktriangleright$ B M $\cdot$ P M $\cdot$ X R M R $\cdot$ Ψ $\uparrow$ F + M $\cdot$ H P M + $\cdot$ P M $\cdot$ P R N Ψ H $\cdot$ K + F K K Ψ $\cdot$ F +
 $\blacktriangleright$ $\cdot$ P M $\cdot$ Ψ M $\uparrow$ $\uparrow$ I X $\cdot$ Ψ N + $\cdot$ P I P $\cdot$ P M $\cdot$ F F Ψ $\uparrow$ $\cdot$ N I X H $\uparrow$ $\cdot$ F Ψ $\cdot$ M N R I + Ψ $\blacktriangleright$ F M $\cdot$
 P I $\uparrow$ $\uparrow$ $\cdot$ Ψ H I + M $\cdot$ N C F + $\cdot$ P M $\cdot$ K M R H F $\uparrow$ M .

Na mapi su i strane sveta označene runama, i to tako da se istok nalazi na vrhu, kao što je to uobičajeno na patuljačkim mapama, i tako, čitamo ih u smeru kazaljke na satu: istok – jug – zapad – sever.

Glava I

NEOČEKIVANI POSETIOCI

U jednoj rupi u zemlji živeo je jedan hobit. Ne u nekoj odvratnoj, prljavoj, vlažnoj rupi, ispunjenoj ostacima crva i vonjem mulja, niti u suvoj, nenameštenoj, peščanoj rupi u kojoj nema ničeg za sedenje ni za jelo; ovo je bila hobitska rupa, a to podrazumeva udobnost.

Imala je okrugla vrata poput broskog prozora, obojena u zeleno, sa sjajnom žutom mesinganom kvakom tačno na sredini. Vrata su se otvarala prema predvorju u obliku cevi, nalik na tunel: veoma udoban tunel bez dima, zidova obloženih drvetom, s popločanim podom prekrivenim tepihom, lakiranim stolicama, i mnogo, mnogo čiviluka za kape i kapute – ovaj hobit je voleo goste. Tunel se protezao i protezao uvlačeći se u ne baš sasvim pravoj liniji pod brdo – Brdo, kako su ga zvali svi kilometrima unaokolo – a mnoga okrugla vratašca vodila su iz tunela, prvo na jednu, a zatim na drugu

stranu. Ovaj hobit nije morao da se penje uza stepenice: spavaće sobe, kupatila, podrumi, ostave (i to mnogo njih), plakari (imao je čitave sobe za odlaganje odeće), kuhinje, trpezarije, sve je to bilo na istom spratu i, u stvari, u istom hodniku. Sve najbolje sobe bile su levo od ulaza, jer te su bile jedine s prozorima, duboko uvučenim okruglim prozorima kroz koje se video vrt, a iza njega livade koje se prostiru prema reci.

Ovaj je hobit bio imućan, a prezivao se Bagins. Baginsi su živeli u okolini Brda duže no što se iko seća, a ljudi su ih smatrali uglednim, ne samo zato što su uglavnom bili bogati već i što nisu bili skloni avanturama, niti su činili neočekivane stvari: mogli ste unapred da pogodite šta će Bagins odgovoriti na bilo koje pitanje a da mu ga i ne postavite. Ovo je priča o tome kako je jedan Bagins doživeo avanturu, i našao se u situaciji da radi i govori potpuno neočekivane stvari. Možda je izgubio poštovanje komšija, ali je dobio... uostalom, videćete je li išta dobio naposljetku.

Majka ovog našeg hobita... ali šta je to hobit? Pretpostavljam da je hobite danas potrebno opisati, pošto su postali retki i uplašeni od Velikih Ljudi, kako nas zovu. Oni su (ili su bili) mali ljudi, otprilike pola naše visine, a manji od bradatih patuljaka. Hobiti nemaju brade. Gotovo da i ne koriste nikakve čarolije, sem one obične, svakodnevne, koja im pomaže da nestanu tiho i brzo kad veliko glupo čeljade kao vi ili ja odnekud nespretno nabasa

galameći kao slon, što oni čuju s kilometra udaljenosti. Skloni su gojenju u predelu stomaka, oblače se u jarke boje (uglavnom zelenu i žutu); ne nose cipele, jer im na stopalima rastu prirodni kožni đonovi i gusta topla smeđa dlaka nalik onoj na glavama (koja je kovrdžava); imaju duge spretne smeđe prste, dobroćudna lica, i smeju se dubokim prijatnim smehom (posebno posle ručka, koji imaju dva puta dnevno kad god im se pruži prilika). Sad znate dovoljno za početak. Kao što rekoh, majka ovog našeg hobita – to jest Bilba Baginsa – bila je čuvena Beladona Tuk, jedna od tri pomena vredne kćeri Starog Tuka, starešine hobita koji su živeli s druge strane Vode, rečice koja je proticala u podnožju Brda. Često se pričalo (u drugim porodicama) da je, nekada davno, jedan od Tukovih predaka uzeo vilu za ženu. To je, naravno, apsurdno, ali zasigurno je u njima postojalo nešto ne sasvim hobitsko i, s vremena na vreme, članovi Tukove porodice upuštali su se u avanture. Diskretno bi nestali, a porodica bi to zataškala; no ostaje činjenica da Tukovi nisu bili ugledni kao Baginsovi, mada su nesumnjivo bili bogatiji.

Niko ne kaže da je Beladona Tuk imala bilo kakve avanture nakon udaje za Banga Baginsa. Bango, Bilbov otac, sagrađio je za nju najluksuzniju (delimično njenim novcem) hobitsku rupu koja je postojala, u Podbrđu, Zabrđu ili Prekovođu, i tu su živeli do kraja života. Sasvim je moguće da je Bilbo, njen jedini sin, mada je

izgledao i ponašao se kao pravi naslednik svog razboritog i ljubaznog oca, preuzeo neku pomalo čudnu karakternu crtu s Tukove strane, nešto što je samo čekalo pravu priliku da se ispolji. Prilika se pružila tek kad je Bilbo Bagins odrastao, imao je tad pedesetak godina, i živeo u divnoj hobitskoj rupi koju je sagradio njegov otac, koga sam vam upravo opisao, i dok se nije naizgled potpuno skrasio.

Čudnom igrom slučaja, jednog davnog jutra u tišini koja je vladala svetom, u vreme kad je bilo manje buke i više zelenila, hobiti još uvek bili brojni i bogati, a Bilbo Bagins stajao na vratima posle doručka pušeći ogromnu dugačku drvenu lulu, koja mu je sezala skoro do dlakavih nožnih prstiju (pažljivo začesljanih) – naišao je Gandalf. Gandalf! Ako ste čuli samo četvrtinu onog što sam ja čuo o njemu, a čuo sam samo delić onog što se može čuti, već ste spremni za neku izuzetnu priču. Priče i pustolovine nicale su posvuda kuda bi on prošao, na najčudniji način. Već godinama ga put nije naveo do Brda, zapravo od doba kad je njegov prijatelj Stari Tuk umro, i hobiti su skoro zaboravili i kako izgleda. Otišao je preko Brda i na drugu obalu Vode nekim svojim poslom, još kad su svi oni bili mali hobiti i hobitice.

I tako je Bilbo, ne sumnjajući ništa, tog jutra video tek nekog starca sa štapom. Na sebi je imao visok zašiljen plav šešir, dug siv ogrtač, srebrn šal preko kojeg mu je duga bela brada padala do pojasa, i ogromne crne čizme.

„Dobro jutro“, rekao je Bilbo, a tako je i mislio. Sunce je sijalo, a trava je bila veoma zelena. Ali Gandalf ga pogleda ispod dugačkih čupavih obrva koje su izvirivale ispod oboda čudnovatog šešira.

„Kako to mislite?“, pitao je. „Da li mi želite dobro jutro, ili govorite da je jutro dobro želeo ja to ili ne; ili se dobro osećate ovog jutra; ili je ovo jutro u kojem treba biti dobar?“

„Sve to zajedno“, odgovori Bilbo. „A uz to dodajem: jutro je kao stvoreno da se pred kućom popuši lula duvana. Ako imate kod sebe lulu, sedite i poslužite se mojim duvanom! Čemu žurba, ceo je dan pred nama!“ Zatim je Bilbo seo na prag, prekrstio noge, i ispustio predivan siv kolut dima koji je zaplovio vazduhom neprekinut i zauvek nestao preko Brda.

„Veoma lepo!“, kazao je Gandalf. „Ali ja jutros nemam vremena za kolutove dima. Tražim nekog da mi se pridruži u pustolovini koju spremam, i teško mi je da ikog pronađem.“

„Verujem da jeste – u ovim krajevima! Mi smo veoma skroman i miran svet i ne marimo za avanture. Opasne uznemirujuće neprijatne stvari! Zbog njih se kasni na ručak! Ne razumem šta iko u njima nalazi“, odgovori naš gospodin Bagins, zadenu palac za naramenice i ispusti drugi, još veći kolut dima. Zatim je uzeo jutarnju poštu i počeo da čita, pretvarajući se da više ne primećuje starca. Zaključio je da mu ovaj nije baš po volji, i želeo je da

već jednom ode. Ali se starac nije ni pomerio. Stajao je naslonjen na štap i ćutke gledao u hobita, tako da je Bilbo osetio nelagodu i malo se naljutio.

„Dobro vam jutro!“, rekao je konačno. „Mi ovde ne želimo nikakve avanture, hvala na ponudi! Možete pokušati preko Brda ili na drugoj obali Vode.“ Hteo je da mu stavi do znanja kako je time razgovor okončan.

„Vaše *dobro jutro* ima baš mnogo značenja!“, kazao je Gandalf. „Sad već želite da me skinete s vrata i nećete biti zadovoljni dok ne odem.“

„Ali nikako, nikako, dragi moj gospodine! Da vidimo, rekao bih da vas ne poznajem?“

„Ali svakako, svakako me poznajete, dragi moj gospodine – a i ja poznajem vas, gospodine Bilbo Baginse. A vi ste čuli moje ime, mada se ne sećate da mi pripada. Ja sam Gandalf, a Gandalf – to sam ja! I da ja doživim da me sin Beladone Tuk pozdravi kao da sam neki putujući prodavac dugmadi!“

„Gandalf, Gandalf! Jao meni! Ne valjda onaj lutajući čarobnjak koji je poklonio starom Tuku par čarobnih dijamantskih dugmadi za manžetne koja su se sama zakopčavala i nisu se otkopčavala dok im se ne naredi? Ne valjda onaj čudni svat koji je na zabavama pripovedao tako lepe priče o zmajevima, goblinima, džinovima i spasavanju princeza i dogodovštinama udovičkih sinova? Ne čovek koji je pravio tako posebno izvanredne vatromete! Sećam ih se! Stari Tuk ih je uvek pravio za letnju dugodnevicu.

Izvršno! Na nebu su se rasprskavali u velike vatrene ljljane, zevalice i zanovetke i dugo bili vidljivi u letnje predvečerje!“ Primećujete već da gospodin Bagins nije bio onako prozaičan kao što je mislio, i da je veliki ljubitelj oveća. „Jao meni!“, nastavio je. „Ne valjda onaj Gandalf koji je odgovoran što su toliki mirni mladići i devojane otišli u Daljinu da se prepuste ludim pustolovinama? Svemu od veranja po drveću do posećivanja vilovnjaka – ili plovidbu brodovima, plovidbu do drugih obala! Sto mu muka, život je bio veoma zanim... mislim, nekad ste stvarno uzburkavali duhove u ovim krajevima. Izvinjavam se, ali nisam imao pojma da se još uvek bavite time.“

„A čime bi trebalo da se bavim?“, upitao je čarobnjak. „Ipak mi je drago što vidim da se sećate nekih stvari u vezi sa mnom. U svakom slučaju, izgleda da se mojih vatrometa rado sećate, a to mi uliva nadu. Zaista, u spomen na vašeg dedu Tuka i sirotu Beladonu, daću vam ono što ste tražili.“

„Izvinite, ali ja ništa nisam tražio!“

„Jeste, jeste! I to dvaput. Žao mi je. Dobićete to. U stvari, ići ću tako daleko da vas pošaljem u ovu pustolovinu. Veoma zabavno za mene, veoma dobro za vas – i korisno takođe, nadam se, ako budete preživeli.“

„Izvinite! Meni ne trebaju nikakve pustolovine, hvala lepo. Ne danas. Doviđenja! Ali molim vas, svratite na čaj... kad god vam je zgodno! Možda sutra? Dođite sutra! Zdravo!“ Rekavši to, naš hobit se okrete i šmugnu kroz

okrugla zelena vrata, zatvorivši ih onoliko brzo koliko se usuđivao da ne bi ispao nepristojan. Čarobnjaci su ipak čarobnjaci.

„Šta li mi samo bi da ga zovem na čaj!“, rekao je sam sebi ulazeći u ostavu. Tek što je bio doručkovao, ali pomislio je da bi mu dva-tri kolačića i gutljaj nečeg dobro došli nakon pretrpljenog straha.

Gandalf je u međuvremenu i dalje stajao pred vratima smejući se dugo ali nečujno. Nakon izvesnog vremena, priđe ulazu i šiljkom štapa izgreba neki čudan znak u hobitovim divnim zelenim vratima. Potom se udalji, upravo dok je Bilbo dovršavao svoj drugi kolač i počinjao da misli kako je veoma uspešno izmakao pustolovinama.

Sledećeg dana, gotovo da je zaboravio na Gandalfa. Vrlo je lako zaboravljao stvari sem kad bi ih pribeležio u svoj rokovnik; ovako: *Gandalf čaj sreda*. Juče je bio odviše uzbuđen da uradi tako nešto.

Upravo u vreme za čaj začula se strahovita zvonjava zvona na vratima, i tad se setio svega! Užurbano je pripremio čajnik, izvadio još jednu šoljicu i tacnu, dodao još dva-tri kolačića i odjurio prema vratima.

„Izvinjavam se što nisam odmah otvorio!“, upravo se bio pripremio da kaže, kad je video da to uopšte nije Gandalf. Bio je to patuljak s plavom bradom zadenutom u zlatan pojas i veoma sjajnim očima ispod tamnozelene kapuljače. Čim su se vrata otvorila, on se ugura unutra, baš kao da je najavljen.